

Farkas István: Szirakuzai bolond, 1930. Fa, tempera, 80 x 90 cm,
SZM - MNG, Itsz. 85. 17.

© Szépművészeti Múzeum - Magyar Nemzeti Galéria, Budapest

Szabó Marcell

A ZSEB VALLÁSI KARAKTERE

RÉSZLET

Mi köti a kanócot a háború, az uralom és a tudás képeihez? Miért beszél gyertyáról, félálomban is, aki korlátozna, elzárna vagy ezreket engedne szabadon? Miért a kegyúr sajátja a gyertyákkal, hánctűzérrel való babrálás, a világos tevés-vevés, a durrogás és a hajsza a fény után, melyet ha kéz fej árnyékol, lobbanás vagy füstfonál emelkedése követ? JE VAIS SOUFFLER LA LIBERTÉ BIEN DÉLICATEMENT, AINSI QU'UNE BOUGIE ! Bár fattyútermészete bizonyos, a zsarnok elűzése is tudomány. A kémia kétes rokonságában alakoskodó hús vagy lobbanó hengert a faggyúguriga utódjává teszi. A társadalom önmaga ellen fordul, és a rőt, kócos dinamit azért fájdalmas tárgy a szemnek, fülnek, mert használata a ráruházott hatalomból űz gúnyt, mintha uniformis mögé bújna a tévelygő lakatos, a cipész, vagy más helyett írna alá a hivatal képére esküdt tisztviselő. A polgárnak álcázott anarchista füstbe burkolózva elsétál a trafiksor előtt, hunyorogva narancsért fizet, szivarjával meggyújt egy zakójába rejtett dinamitrudat és II. Sándor hintója felé hajtja. Erős fintorgás kíséri, ha kimondják, a zsarnokölés a háború gyújtósa, fityegő, maradék, melyet az uralkodó osztály köldöksinórként maga után húz. A lehetőség, hogy bárki markába fektesse, a múlttal létesített kapcsolatot fényjelenségnek mutatja, mely hirtelen kihuny, ha olvasni telepednek köré. Gyújtás és oltás egyaránt csakis csapásként elképzelhető cselekedetei a dinamit és a gyertya közötti különbséget pusztítás és önpusztítás különbségére szűkítik, az ellenség felfalása és megszegyenyítése, a korgás és a hahota között húzódó roskatag, de ledönthetetlen határra. Miközben a bomba issza a gyertya verejtékét, öltözködik, fogsort pattint, és a lángba borult vigyor képzetét felváltja a detonáció szívében nyíló szelíd szilva- és narancsvirág.

AZ ÉJSZAKA NÉHA KÜLÖNÖS NÖVÉNYT NÖVESZT,
EGYETLEN ARANY LEVÉL RAGYOG SZENVTELENÜL
ÉS EGYENESEN EGY ALABÁSTROM OSZLOP TETEJÉN
ÜLŐ APRÓ, KOROMFEKETE KOCSÁNYON. MAJD A GYERTYA
MEGGÖRBÜL, ÖSSZEROSKAD, ÉS FELEMÉSZTI ÖNMAGÁT.
A leprás természet csak ürít, anyagot cserél anyagra,
és a zöld szétfeckszendezése az újkori szem számára
egyedül robbanásként érthető, mely NÉHA virág alakjában
tetszeleg. A rügyfakadás OLYKOR a sejtrobbanással
szomszédos, növekedést túladagolás és felfekvés követ.
A kelések gyakorlata, a gyarapodó test csak látszólag
fogy, inkább magasodni kezd, a magból kirobbanó
szár túltesz magán. Mintha a suba, az elvékonyodó
bőrpalást, a felkelést követő konszolidációval,
régi alakjában újra felölthető volna. De a SÜLY ragály,
kitüremkedés, melyet arányos hízással kezelnek.
Ha az önkiterjesztés sikerrel jár, és a keléseket
friss háj fedi, a visszanyert ellenőrzés önmaga
ellen fordul, és a törvényhozóra szabott törvény
kihirdetéséhez vezet. Mégis, a felkelő nép minden
tagja felkel, minden porcikáját egyazon indulat
emeli magasba. Híján vagyunk AZ ALÁZATOS
SÁGNAK ÉS TÜRELEMNEK, HOGY PILLANATNYI NAGY
SÁGUNK DURVA ÉS TERHES KINÖVÉSEINEK
ELTÁVOLÍTÁSÁT ELTŰRJÜK. Különös, hogy akkor
kellene tűrni, amikor a metszésre a legnagyobb igény
(szükség?) mutatkozik. A pillanatnyi nagyság itt
nem a lélek erénye, hanem az anyag tulajdonsága,
a nyúlványt, a dudort leíró fizikai méret.
A BETEG SZÜLŐKTŐL SZÁRMAZÓ GYERMEKEKNEK
VAGY IDŐ ELŐTT EL KELL PUSZTULNIUK -
a megbízhatatlan szuverén gyermeki jelenség,
míg az alávetett nép nagykorú, de hibás, hibás
a szülésben, mert megesett, vagy olyasvalaki,
aki hibásan szült, nem a cselekedet, de az eredmény
felől, és a szaporulat kiszáradva súlyos kelésként
gátolja a szabad helyváltoztatásban, most morális
értelemben fosztva meg rugalmasságától
- VAGY A ROSSZ FOGAMZÁSBÓL EREDŐ KÁROS
TULAJDONSÁGAIKTÓL A TESTÜKÖN KELETKEZETT
DAGANATOK ÉS GENNYEDÉSEK FELMETSZÉSE ÚTJÁN
KELL MEGSZABADULNIUK. A király nem tehet
különbséget kelme és a testét borító kelések

között. Ha ő a kelés, nem látja magát önérdékével ellenkezőnek, mert a kiválasztás így is, úgy is föl szivárgó, a szelekció vállra ültet, magasba emel mintha kelevényt hordozna vagy könnyű, de törekvő mákfejet. A kelés is, a király is kilóg [REDACTED] [REDACTED] nincs orvos ság a látvány ingertermészetére. Különben ki más viselné el, a gyötrelmes kráterek szorításában, izzó bőrkamásliban, gennytölteléként ébredve, ha a szolga ránéz, és megkérdezi: Felség, levetközött már? Maga sem tudja. A fény kinyílik és elrohad, lengeti a szél, mint egy tébolyult hálósipkát, és még tovább, a sötétre nyíló látvány pár szem gyümölcsöt növeszt. Feláll a szár, az ág, de a bírói testület is, ha döntenit kell a fiatal énekesnő bántalmazási ügyében, akit alultápláltsága miatt először megalázott majd fényes páncéljára emelt a rovar- és diagram-város közvéleménye. Az ítéletet világművelői turnéval ünneplő művészt az egyesek szerint botrányos minőségű, mások számára rendkívüli látványvilágú londoni koncerten ágyúkontösbe bújtatott reflektorok fogják közre, mögöttük tüzegegyenruhát öltött szakemberek várják, hogy az ágyú elsütése, a könnyű zene örömmünepére elrendelt riadó, roham és győzelmi fogócska, feladva eredeti célját, az okkal bántalmazottak dicsőségére leadott sortűzzé alakuljon, melynek, habár minden szertartás kizárja az öncélú fogyasztást, a szórakoztatás és emlékezés kettős szükségletére felhúzott Pantheon ad otthont. A fogyasztás honvédő háború volna? Mégpedig a felvilágosult fajtából való. DÉLELŐTT FÜRDÉS. BELGRÁD ÉG. ESTE ERŐS ÁGYÚZÁS. NEM VOLT MA SZÉKEM. A tűz- és fényjátékok egyaránt kinyilatkoztatást szakaszolnak, melyet a színpad pallóiba szűrt fényes és hajlékony fémrúd körül vonagló női test, ha a különös központosítás valóban jelrendszer sajátja, nagy biztonsággal közvetíti a kartávolságban rángó maréknyi szerencsésnek. Akárha mindenestül felfelé szegezett mutatóujj volna. A levegőbe szűrva először a megszólalás kívánalmát közvetíti, olyan tartásként, melynek sikere abban áll, képes-e a beszéd birtokosát elcsalni a hangzás megszokott teréből, és a szavaktól olyannyira idegen látás gondjaira bízni [REDACTED]

■■■■■ hasonlatosan a figyelem azon szakaszaihoz, amikor a nyelvi kötések és áthallások torz ügetéssel érkeznek meg, rogyadozva, kívánatosnak és kizárólagosnak egyedül a látvány téstájába szúrt csont- és bőrkanócot mutatva, a kéz, ráadásul egy kész kéz kijelölte világ, és nyomában a fogalmazásra már képtelen elme legnagyobb megdöbbenésére. Így veszi át a szót a szem felkelése. A szakállas alak karja a magasba tör, üdvözlést imitál, rögzítve a horizont vonalát, míg nyugvó jobb kezében egy agávég protézise, föld felé szegezett, megnyúlt mutatóujj, mely jelen formájában nem hív, de irányt javasol. Aki nem képes elcsalni a figyelmet, az tárgyakra mutogat. VIZIT MAYERÉKNÁL. ■■■■ NAK TARTANAK ÉS NAGYON SZÍVESEK VELEM. ESTÉRE BECSINÁLTAT KÜLDENEK. Lövegcső és légcső mintha áldást osztana a képen, de a dolgok állása, melyet a mindenkori beszédtema erősen megvisel, nincs mire támaszkodjon. Doktor Caligari sétapálcája, mely éppúgy ujj, karom vagy kézifegyver, mint a csábítás, a csalogatás eszköze, itt, főníciai kézben, sebesen forgó látványosság, melynek egyik vége a magasba szúr, míg a másik, rajta a nehéz fémgolyóval, lesújt, hogy a ponyvasátor, vásári cs■■■■■ helyett, elnyelje a múzeumi nyáját. *A szirakúzi bolond* egy efféle látványosság várományosa, de a vulkán, a fogyatékos táj, az üszkös horizont és a szalagkorlát-tenger a 30-as években ki tudja miféle publikum odaadására számíthatott. Innen nézve az agávég egy értelmező kétségbeesett kísérlete csupán a képnői területre összecsoportolt és elkevert látvány megnevezésére, melynek izamós, jóllehet egyedüli alapja a címben jelölt szicíliai város. A tüskéssel, karmokkal kirakott mézszínű husáng sokkal inkább fehér vakbot, melyet a levegőbe indított tompa szúrások és hirtelen kanalizások kíséretében, gazdája sűrűn és élvezettel forgat. A kialudt szem és az alvó vulkán közötti kapcsolat, a láthatósági eszköz MÁSODLAGOS használataként, a krátertest és a jobb markot egybefűző nem kevésbé aggasztó színeközösségre mutat. A szfinxszerű állat előrébb kúszik, míg a leselkedő kézfejek jelet adnak a sötét kocsián ülő szemgolyónak. A háziállat elhagyta

a házat, a kígyózó út már nem kutyához vezet.
A leképezés, mint Francesco del Cossa *Angyali
üdvözlésén*, vétkes kiterjesztés, amennyiben minden
mozgás már ecsetvonás, a csípő forgása nyomot
hagy, a has váladéka utat rajzol a porba. Az állókép
paródiája, a vörös sivatagba lökött védtelen, nyákos
test úgy utal vissza a magányos csigaházra
mint a földre szórt lőporon futó lángnyelv,
ha lecsöppen és ráhúz a tájra. MICSODA BOLDOGSÁG,
MICSODA ÖRÖM CSIGÁNAK LENNI. DE AZ ÖNHITT
NYÁLADZÁS NYOMOT HAGY MINDENÜTT. MÉRETES
HAJÓT KÖVETŐ EZÜSTFÉNY NYOMDOKVÍZ HULLÁMZIK
UTÁNA. ÉS TALÁN JELZÉS IS A SZÁRNYASOK MOHÓ
CSŐRÉNEK. Elég a tér, a kutya megpuhul a Farkas-képen,
a világtalan aggastyán és a hazátlan csúszómászó
alakmásai között. Végül úgy tetszik, vezényel, int
és kommandíroz, akár a testi vetélkedés kezdetén
elsütött rajtpisztoly felelőse, megint másutt
a magasba emelt kar üdvözlés, míg ereszkedése
ágyúkat süt el, elöltöltős fegyvereket, mint a mozsár,
mely az étkező vagy étkeztetett ember sanyarú
eszközeit idézi, hogy magához ragadja a szót,
vagy csak megköszöri a torkát. A kitartó tukmálás
nak visszazámlálás a vége. Ha a múlt alakja újra
és újragyúrt tészta, nem pedig viasz helyett most lávába
merülő pecsét, akkor a valaha-volt belsejébe fűzve
olykor emberi tincs, máskor mécsbél, vagy óvatos
kanóc lobbantja lángra a jelen zsarátnokát.
BEVOR DER FUNKE AN DAS DYNAMIT KOMMT,
MUß DIE BRENNENDE ZÜNDSCHNUR DURCHSCHNITTEN
WERDEN. A vulkán tompaszögét a karok fordítják
a tájra, olyan felfordulást okozva, mely egyedül
egy vak ember manuális sejtelmeként lehetséges,
aki utat mutat a lávafolyónak, előszemlézi a forró
csorgást, az éhes örleményt, majd lángruhába bújva,
kiég, torz bábuként kisül, de a sötét kontúr alatt
lobogó rőt szakáll azért nem fog tüzet, mert gazdája
csakis lángra kapva énekelhet. Az elforduló látványt
a néző szemébe fúródó hófehér gereblyefogak
rögzítik, kapaszkodóval kecsegtetve a világtalant,
akit nem kétes származása, nem is a pusztulás
salakpanírba forgatott dekoruma, de egyedül a némi
keccsel leeresztett jobb kar különböztet meg a történelem

angyalától. A szárnyalást felváltja a csúszómászó mozgás, minden lépés száraz evezőcsapás, a vésőszerű donga láb, a sítalp hideg olvadékban cuppog, míg végleg el nem nyeli a kolorit csuszamlása.